

Kort fortalt

26-04-2019

Børn og unge med handicap

Børn og unge med handicap og deres forældre kan modtage hjælp efter serviceloven, fx til dækning af nødvendige merudgifter ved forsørgelse af barnet i hjemmet og hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste. Der findes i dag ikke et samlet nationalt register over, hvor mange børn og unge med handicap, der modtager hjælp efter serviceloven, men en foreløbig opgørelse viser, at i størrelsesordenen 30-35.000 børn og unge med handicap modtager hjælp efter serviceloven. Antallet af børn, der modtager hjælp, stiger med barnets alder.

Børn og unge med handicap og deres forældre kan modtage hjælp efter servicelovens bestemmelser om handicapkompenserende ydelser. Støtten omfatter fx hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste ved pasning af barnet hjemme eller til dækning af ekstra udgifter pga. barnets handicap, eksempelvis udgifter til medicin, kost, kurser mv.

Ud over de direkte handicapkompenserede indsatser er børn og unge med handicap og deres familier også en del af målgruppen for servicelovens bestemmelser om forebyggende foranstaltninger og anbringelser uden for hjemmet. Eksempler på forebyggende foranstaltninger er familiebehandling, aflastningsophold og en fast kontaktperson. Anbringelser uden for hjemmet kan eksempelvis være i en plejefamilie eller på en døgninstitution.

Der findes i dag ikke et samlet nationalt register over, hvor mange børn og unge med handicap der modtager hjælp efter serviceloven. Det indgår som en central del af Børne- og Socialministeriets datastrategi, at der skal arbejdes for at skabe et bedre datagrundlag om målgruppen.

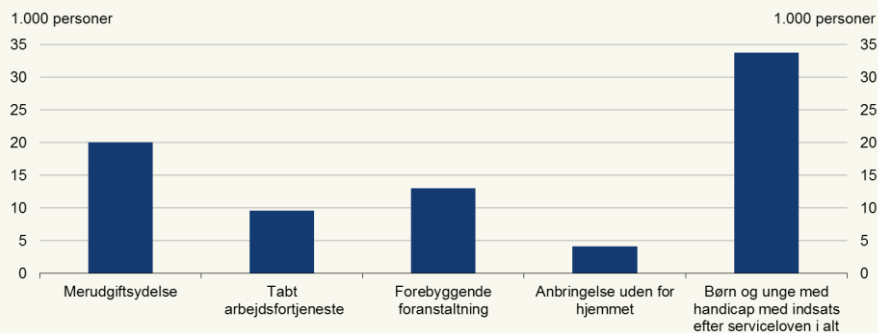
Det er dog muligt på baggrund af eksisterende registerdata analytisk at lave en foreløbig opgørelse. Metoden er ikke fuldt dækkende, hvilket uddybes i boks 1.

På baggrund af foreløbige opgørelser skønnes det, at der er i størrelsesordenen 30-35.000 børn og unge med handicap i Danmark, der modtager hjælp efter serviceloven i 2016, jf. figur 1.

Figur 1

Skøn over børn og unge med handicap, der modtager hjælp efter serviceloven, 2016

Anm.: Merudgiftsydelse og tabt arbejdsfortjeneste omfatter 0-18 årige ultimo 2016. Forebyggende foranstaltning og anbringelse omfatter 0-23-årige ultimo 2016. Se boks 1 og bilag for opgørelsesmetode.

Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

Der er tale om et underkantsskøn, da der ikke findes data om modtagere af alle indsatser efter serviceloven til børn og unge med handicap. Blandt andet indgår modtagere af særlige dag- og klubtilbud ikke. Skønnet er derfor behæftet med usikkerhed, hvilket uddybes i boks 1.

Opgørelsen omfatter alene børn og unge med handicap, der modtager hjælp efter serviceloven. Børn og unge med funktionsnedsættelser, der eksempelvis udelukkende modtager specialundervisning i grundskolen, indgår derfor ikke.

Boks 1

Opgørelsen af børn og unge med handicap, der modtager hjælp efter serviceloven

Opgørelsen baserer sig på modtagere af merudgiftsydelse til børn og unge, tabt arbejdsfortjeneste og forebyggende foranstaltninger og anbringelser i 2016. Merudgiftsydelse og tabt arbejdsfortjeneste er begge ydelser, der er målrettet børn og unge med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse. For tabt arbejdsfortjeneste er det ikke muligt direkte at identificere barnet, idet mange kommuner registrerer ydelsen på en af forældrene. Ved at sammenkøre registeroplysninger om børn, forældre, hustranden, merudgiftsydelse og diagnoser er det dog muligt at identificere ca. 75 pct. af de børn og unge, hvis forældre modtager tabt arbejdsfortjeneste. Fremgangsmåden er beskrevet i bilag 1 og indebærer nogle usikkerheder.

Kommunerne registrerer i dag ikke om forebyggende foranstaltninger skyldes et handicap eller fx sociale problemer i familien eller en kombination heraf. For anbringelser er der en registrering af årsag, men den vurderes ikke at være dækkende. For at opgøre børn og unge, der får forebyggende foranstaltninger eller er anbragt pga. handicap, benyttes oplysninger om diagnoser fra sygehuse kombineret med oplysninger om merudgiftsydelse. Det antages, at hvis barnet enten har modtaget merudgiftsydelse inden for de seneste fem år eller har en diagnose for cerebral parese, udviklingshæmning, Downs syndrom, erhvervet hjerne-skade, muskelsvind eller autisme, så er der tale om et barn eller en ung med et handicap.

Fremgangsmåden indebærer nogle oplagte usikkerheder. Blandt andet er det ikke sikkert, at barnet modtager den sociale indsats pga. udviklingshæmning eller autisme, selvom barnet tidligere har fået en diagnose. Der kan også være børn, som får forebyggende foranstaltninger på baggrund af en funktionsnedsættelse, men som hverken har en af de nævnte diagnoser eller modtager merudgiftsydelse. Ligeledes vil der være børn og unge, der både har et handicap og sociale problemer i familien, hvorfor det uanset opgørelsesmetode fortsat vil være et skøn, hvordan de indplaceres. Endeligt skal det også understreges, at de ovennævnte diagnoser ikke udgør en udtømmende liste og at valget af diagnoser kan diskuteres. Eksempelvis ville man identificere flere modtagere af forebyggende foranstaltninger og anbringelser, hvis en diagnose for ADHD blev inkluderet. Spørgsmålet om gruppens afgrænsning uddybes i Socialpolitisk Redegørelse 2019. Opgørelsesmetoden er uddybet i bilag.

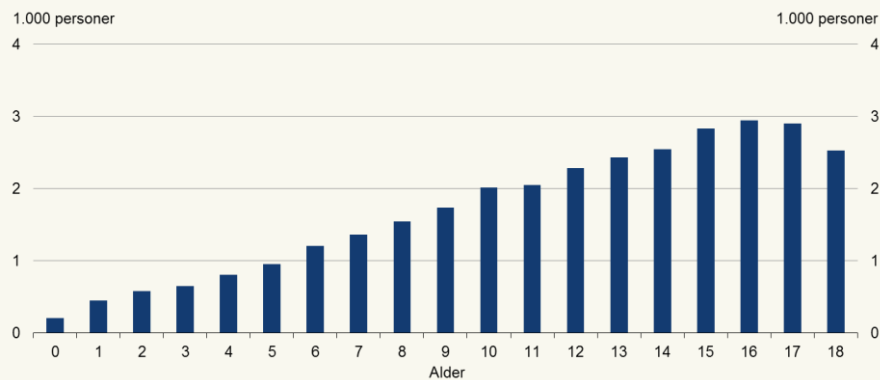
Antallet af børn og unge med handicap, som modtager hjælp efter serviceloven, er stigende med alder. Der vurderes kun at være få hundrede 0-årige, der modtager hjælp efter serviceloven på grund af et handicap, mens der vurderes

at være i størrelsesordenen 2-3.000 personer på hvert af alderstrinene 10-18 år (alderen opgjort ultimo året), jf. figur 2.

Figur 2

Børn og unge med handicap, der modtager hjælp efter serviceloven efter alder, 0-18-årige, 2016

Anm.: 0-18-årige ultimo 2016. Se boks 1 og bilag for opgørelsesmetode.

Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

Samlet set skønnes det på baggrund af de tilgængelige data, at omkring 25 ud af 1.000 børn og unge mellem 0 og 18 år modtager hjælp efter serviceloven på grund af et handicap.

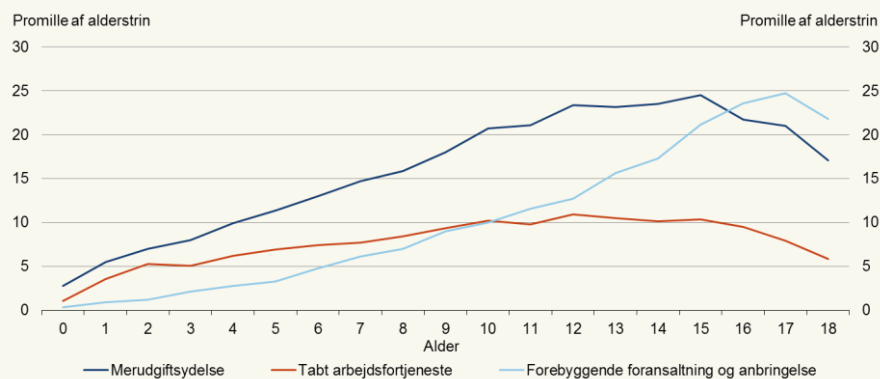
Der er væsentlige forskelle i aldersprofilen, når man ser på henholdsvis modtagere af merudgiftsydelse, tabt arbejdsfortjeneste og sociale foranstaltninger hver for sig.

Blandt de mindste børn er det tabt arbejdsfortjeneste og merudgiftsydelse, der er flest modtagere af. Omkring 7 ud af 1.000 5-årige har således forældre, der modtager tabt arbejdsfortjeneste, mens ca. 11 børn ud af 1.000 5-årige modtager merudgiftsydelse. Kun 3 ud af 1.000 børn modtager sociale foranstaltninger pga. et handicap blandt de 5-årige.

De forebyggende foranstaltninger og anbringelser blandt børn og unge med handicap stiger dog kraftigt med alderen og toppe blandt de 15-18-årige, hvor i størrelsesordenen 20-25 unge ud af 1.000 modtager en forebyggende foranstaltning eller anbringelse og har et handicap, jf. figur 3.

Figur 3

Promille af alderstrin der modtager hjælp efter serviceloven med handicap, 0-18-årige, 2016

Anm.: 0-18-årige ultimo 2016. Se boks 1 og bilag for opgørelsesmetode.

Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

Dele af stigningen i de forebyggende foranstaltninger og anbringelser med barnets alder kan ses i lyset af, at de særlige dag- og klubtilbud ikke indgår i opgørelsen. Efterhånden som barnet ikke længere er i aldersgruppen for de særlige dag- og klubtilbud, kan barnet eller den unge overgå til andre sociale tilbud, eksempelvis familiebehandling, aflastningsophold, en fast kontaktperson eller ophold på en døgninstitution.

Faldet blandt de 17-18-årige (alder ultimo året) kan ses i lyset af, at merudgiftsydelse og tabt arbejdsfortjeneste kun kan ydes til familier, hvor barnet er under 18 år og hjemmeboende. Hertil kommer, at anbringelser og forebyggende foranstaltninger som udgangspunkt ophører, når den unge fylder 18 år. Sociale ydelser efter servicelovens voksenbestemmelser, eksempelvis botilbud, socialpædagogisk støtte eller hjælperordninger, indgår ikke i opgørelsen.

Børne- og Socialministeriet vil i Socialpolitisk Redegørelse 2019 præsentere en opdateret og uddybet opgørelse og beskrivelse af børn og unge med handicap, der modtager hjælp efter serviceloven baseret på de eksisterende datakilder.

Yderligere oplysninger

Specialkonsulent David Rosdahl, davr@sm.dk, tlf.: 41 85 12 74

Pressemedarbejder Andreas Hald, ahal@sm.dk, tlf.: 41 85 12 66

Bilag til Kort fortalt om børn og unge med handicap

Bilaget uddyber kort indholdet af den hjælp efter serviceloven, der udgør grundlaget for opgørelsen og redegør for opgørelsesmetoden.

Merudgiftsydelse omfatter dækning af nødvendige merudgifter ved forsørgelse i hjemmet af et barn under 18 år med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse. Det er en betingelse, at merudgifterne er en konsekvens af den nedsatte funktionsevne og ikke kan dækkes efter andre bestemmelser i serviceloven eller anden lovgivning.

Tabt arbejdsfortjeneste omfatter dækning af tabt arbejdsfortjeneste til personer, der i hjemmet forsørger et barn under 18 år med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse. Ydelsen er betinget af, at det er en nødvendig konsekvens af den nedsatte funktionsevne, at barnet passes i hjemmet, og at det er mest hensigtsmæssigt, at det er moderen eller faderen, der passer det.

Eksempler på forebyggende foranstaltninger er familiebehandling, aflastningsophold og en fast kontaktperson. Anbringelser uden for hjemmet kan eksempelvis være i en plejefamilie eller på en døgninstitution. Behovet for støtte kan skyldes forhold i familien, fx at forældrene af forskellige årsager ikke kan varetage omsorgen for barnet, eller forhold der knytter sig til barnet eller den unge selv, fx adfærdsmæssige vanskeligheder eller en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse.

Nedenfor gives en teknisk uddybning af opgørelsesmetoden.

Merudgiftsydelse til børn og unge med handicap

Ud af ca. 20.600 modtagere af merudgiftsydelse i 2016, er ydelsen registreret på et barn eller en ung (18 år eller derunder ultimo 2016) for 20.100 af modtagerne, svarende til 97 pct. Det er derfor direkte muligt at identificere barnet eller den unge med handicap for langt hovedparten af alle sager om merudgiftsydelse til børn og unge.

Ifølge regnskabsbekendtgørelsen skal merudgiftsydelse netop også registreres på barnets CPR-nummer.

Tabt arbejdsfortjeneste til forældre mv., der passer et barn eller en ung med handicap

Tabt arbejdsfortjeneste er hovedsageligt registreret på en voksen. Ifølge regnskabsbekendtgørelsen skal hjælpen registreres som ydet til den af forældrene, som har modtaget hjælpen.

Ud af omkring 13.000 modtagere af tabt arbejdsfortjeneste i 2016 er ydelsen dog registreret på et barn eller en ung (18 år eller derunder) for ca. 3.400 børn og unge, svarende til ca. 25 pct. Blandt de resterende ca. 9.500 voksne modtagere er det muligt at identificere yderligere ca. 6.200 børn og unge med handicap på baggrund af følgende antagelser:

- For voksne modtagere af tabt arbejdsfortjeneste, der er juridisk forældre til ét barn (18 år eller derunder), som bor på samme adresse som barnet og hvor der ikke bor andre børn i husstanden, antages det, at forældrenes ene barn er det pågældende barn med handicap. Det omfatter ca. 1.400 unikke børn og unge i 2016.
- For voksne modtagere af tabt arbejdsfortjeneste med flere børn antages det, at hvis en af forældrene har et barn, der i samme år modtager merudgiftsydelse med fælles adresse, så er der tale om det samme barn med handicap. Det omfatter i alt knap 3.700 børn og unge med handicap.

- For de resterende voksne modtagere af tabt arbejdsfortjeneste med flere børn antages det, at hvis en af forældrene har et barn, der har en diagnose for enten cerebral parese, udviklingshæmning, Downs syndrom, erhvervet hjerneskade, muskelsvind eller autisme med samme adresse, så er der tale om det samme barn med handicap. Det omfatter ca. 1.300 børn og unge.

Samlet set identificeres ca. 9.600 børn og unge, hvis forældre modtager tabt arbejdsfortjeneste.

Forebyggende foranstaltninger og anbringelser af børn og unge

I 2016 modtog i alt 67.500 børn og unge en forebyggende foranstaltning eller en anbringelse. Da indsatserne gives efter bestemmelser i serviceloven, som dækker flere målgrupper, er det i dag ikke muligt at afgøre, hvorvidt indsatsen gives på grund af en funktionsnedsættelse eller sociale problemer. I analysen afgrænses børn og unge med handicap på baggrund af to kriterier:

- Barnet eller den unge har modtaget en diagnose på et sygehus for enten cerebral parese, udviklingshæmning, Downs syndrom, erhvervet hjerneskade, muskelsvind eller autisme i perioden fra fødsel og frem
- Barnet eller den unge har modtaget merudgiftsydelse inden for de seneste fem år.

I alt opfylder 15.000 ud af de 67.500 modtagere af foranstaltninger ét eller begge kriterier, svarende til ca. 22 pct. Det vil sige, at omkring 22 pct. af børnene og de unge har en indikation på, at indsatsen kan være givet på baggrund af en funktionsnedsættelse

Det skal understreges, at der knytter sig forbehold til opgørelsen. Det er ikke sikkert, at barnet eller den unge modtager den sociale indsats som en konsekvens af det forhold, at barnet eller den unge har en funktionsnedsættelse. Barnet eller den unge kan have sammenfaldende problematikker og indsatsen kan være givet alene på grund af sociale årsager, der intet har med barnets funktionsnedsættelse at gøre.